

חנוכה דוד

בעזהשי"ת

חנוכה

חנוכה ליכט א באליבעט מצוה

דער רמב"ם זאגט, אז די מצוה פון חנוכה ליכט איז א באליבעט מצוה ביז גאר, דעריבער דארף דער מענטש זיין געווארנט אין איר, כדי מפרסם זיין דאס נס, און צו פארמערן די לויב פון השי"ת אויף די נסים וואס ער האט געטאהן מיט אונז.

די אחרונים זענען מסביר דעם רמב"ם, וויבאלד דער עיקר נס צו קענען צונדן בטהרה איז נאר געווען ווייל השי"ת האט געוואלט צייגן דערמיט זיין געוואלדיגע ליבשאפט צו די אידן, ווייל לויט די הלכה וואלט מען ווען געמעגט צונדן מיט טמא'נע שמן, לויט'ן כלל אז טומאה הותרה בציבור, ווי די גמרא זאגט [שבת כ"ב] אז די מנורה אין בית המקדש איז געווען אז דאס זאל זיין אן עדות צו די גאנצע וועלט אז די שכינה רוהט צווישן די אידן, דעריבער ווען די אידן זענען געראטעוועט געווארן פון די גזירות שמד, האט השי"ת אויך געמאכט דעם נס פון שמן אז יעדער זאל וויסן אז דאס ליבשאפט פון השי"ת צו די אידן איז יעצט אויך דאס זעלבע ווי די פריערדיגע ליבשאפט, דערפאר איז די מצוה א באליבעט מצוה.

עי' בפני יהושע שבת כ"א:

חנוכה א זמן אויף השראת השכינה

די טעג פון חנוכה פאסט זיך מתקן צו זיין אלע זאכן וועלכע זענען גורם אז די שכינה טוהט זיך אפ פון אידן, וואס איז געווען די כוונה פון די יוונים. ליידיגער צוליב אונזער זינד אין די צייט וואס מיר זענען אין גלות ווי עס פעלט דאס פלאץ ווי די שכינה פלעגט רוהן, עס אונז נאר איבערגעבליבן די בתי מדרשות ווי די שכינה רוהט דארט, דעריבער די מענטשן וואס שמוסן אין בית המדרש איז נישט פאראן קיין גרעסערע ווידערשפעניגער אין דעם קעניג פון דער וועלט אין זיין פאלאץ פאר השי"ת, ער איז מטמא די הייליגע לופט פון דאס בית המדרש, פונקט ווי די יוונים וועלכע האבן מטמא געווען דעם מזבח, ווייל ער שטעלט אריין א צלם אין בית המדרש ר"ל.

דרושי הצ"ח לחנוכה דרוש ל"ד

בשעת'ן צונדן ווערט דאס הויז א בית המקדש

עס איז באקאנט פאר יעדן איינעם אז דורכן צונדן חנוכה ליכט איז מען ממשיך א קדושה פון די קדושת בית המקדש אין הויז. די מנורה ווערט א קדושת המנורה פון בית המקדש ווי השי"ת האט צוגעזאגט פאר אהרן הכהן אז שלך לעולם קיימת, דיין מצוה פון צונדן די מנורה וועט בלייבן אויף אייביג. די מזוזה פון די רעכטע זייט איז די בחינה פון דעם ארון העדות. יעדע איד ווערט א בחינה ווי א כהן, כהן גדול, ווי דער קריגל איז געווען פארזיגלט מיט דעם זיגל פון דעם כהן גדול. דער בעל הבית וועלכע איז אנגעטאן מיט ציצית, וואס איז מרמז אז יעדע איד האט די קדושה פון די בגדי כהונה, ד' כנפות, ד' בגדי כהונה. דעריבער איז דעמאלט מעגליך אפצושוהן די שמוציגע בגדים, אנצוקומען צו די מדריגה אז בכל עת יהיו בגדיך לבנים שטענדיג זאלן דייןע קליידער זיין ווייס, ווען איז דאס, זאגט דער פסוק ווייטער ושמן על ראשך לא יחסר, בשעת מען צונדט די חנוכה ליכט.

דעריבער איז די צייט און דאס פלאץ זייער מורא'דיג, ווען א איד איז אין א בית המקדש, און ער איז א בחינה פון כהן גדול, ווען אלעס איז פאר אים אפען, איז דען נישט ווערט צו פארמערן בשעת'ן צונדן בתפלה אז אונזער הויז זאל בלייבן שטענדיג מיט די קדושה פון בית המקדש.

נישט מזלזל זיין אין די מצוה פון חנוכה

דאס ענין פון די מצוה פון חנוכה זאל מען נישט מזלזל זיין טראכענדיג אז דאס נאר עפעס א מצוה דרבנן, ווייל די מצוה איז פון די גרויסע און מורא'דיגע מצוות, ווייל אז השי"ת האט אין אונזערע צייטן גוטס געטאן, השי"ת האט אונזער פיינד אויסגע'הרג'עט, און אונזער זעהל האט ערגעטאן אפשיידן צום לעבן, און האט נישט געלאזט אויסגעליטשן אונזער פיס אין די הענט וואס האבן געזוכט אונז שלעכטס צו טוהן, דעריבער ווער עס איז מזלזל אין דעם ענין זעהט ער אויס ווי ער לייקענט אין די טובה וואס השי"ת האט מיט אונז גוט געמאכט, ער צייגט אז ער פרייד זיך נישט מיט דער שמחה פון כלל ישראל, ער ווארט נישט אויף די גאולה מיט דער נחמה פון כלל ישראל ח"ו.

סדר היום

נישט רעדן בשעת מען זיצט ביי חנוכה ליכט

די חנוכה ליכט האבן א העכערע קדושה, דעריבער פירן זיך די מדקדקים נישט אויסצורעדן אדער צו שמוסען בשעת די ליכט ברענען. דערפאר ווער עס איז געווארנט אין די מצוה ווי עס דארף צו זיין, וועט ער זוכה זיין צו זען דאס זיסקייט און צו באזוכן אין דעם היכל פון בית המקדש, דארט צו זען ווי די מנורה וועט ברענען און לייכטן במהרה בימינו אמן. יסוד יוסף, סוף פרק פ'

חנוכה איז מסוגל אויף די גאולה

דער קדושת לוי זאגט אז דאס ווארט חנוכה איז פון דעם לשון חינוך, ווייל חנוכה איז א חינוך און אן הכנה צו די גאולה שלימה. אויך שטייט אין מדרש [תנחומא] אז השי"ת זאגט: אין דעם זכות פון דיליכט, וועלאיך ברענגן פאר אייך מלך המשיח, ווי עס שטייט [תהלים קלב ז'] "ערכתי נר למשיחי".

דברי יואל ח"ב שג.

די מצוה פון קוקן אויף די חנוכה ליכט

עס איז א מצוה צו קוקן אויף די חנוכה ליכט בשעת זיי ברענען, ווי עס ווערט דערמאנט אין דעם נוסח פון הנרות הללו "אלא לראותם בלבד", נאר זיי צו זען אליין, וואס פון דעם זעהט אויס אז עס איז אן ענין צו קוקן אויף די חנוכה ליכט.

שו"ת שב יעקב או"ח סי' כ"ב

דער עיקר מצוה איז אז דער וואס צינד די חנוכה ליכט זאל זיצן נעבן די ליכט א האלבע שעה ער זאל זען די ליכט, און זיך פרייען מיט זיי, ווייל זיי זענען אויך אלץ זכר צו די שמחה וואס מען פלעגט צונדן נאכן נס, ווי מיר זאגן ביי דעם על הנסים, "והדליקו נרות בחצרות קדשך" אז זיי האבן אויך געצונדן אין דעם הויף. מקור חיים סי' תרע"ב

עס איז א מנהג ישראל תורה, צו זיצן נאכן צונדן די חנוכה ליכט און קוקן אויף די ליכטיגקייט פון די חנוכה ליכט, דער טעם איז וויבאלד די חז"ל אז ווען מען זעט די חנוכה ליכט זאל מען מאכן א ברכה, זענען מיר דערפון אז די פעולה וואס ווערט דורכן אנצונדן, ווערט דאס זעלבע אויך דורכן זען די חנוכה ליכטליך, דעריבער איז דער מנהג צו קוקן אויף די חנוכה ליכטליך כדי ממשיך צו זיין מיט דעם די נסים און נפלאות דורך דעם כח פון קוקן ייטב פנים מאמר הוד והדר אות י' אויף די ליכט.

חנוכה דארף מען אויף פלאמען דאס הארץ צו השי"ת

אין די צייט פון נס חנוכה ווען עס איז דערוועקט געווארן די ליכטיגקייט פון הויכע מעלות פון קדושה וואס האבן אריין געשיינט אין די טונקלקייט וואס איז דעמאלט געווען, ווי דאס פינסטערניש איז געפאלן אויף אונזערע שונאים, דאס פאסירט היינט אויך יעדן יאר ווען מיר זענען מקיים די מצוה, דעמאלט שיינט ארויס א ליכטיגקייט פון דעם פינסטערניש אז דאס דערוועקט אונזער רצון צו טוהן דעם רצון השי"ת.

דאס איז די כוונה פון צונדן ביי די טיר, נעבן די גאס, אין די טונקלקייט פון די נאכט, צו צייגן אז אפילו אין די טינקלקייט נעבן די חיצונים שיינט השי"ת צו אונז.

דעריבער איז די מזוזה אויף די רעכטע זייט פון טיר, ווייל די מצוה פון מזוזה איז, מיר זאלן פארשטיין ווען מיר גייען ארויס און ווען מיר קומען צוריק אריין אין שטוב, אז עס איז נאר דא איין באשעפער אויף דער וועלט, וואס מיר דארפן מקיים און צו הערן זיינע מצוות, אים ליב צו האבן און מורא האבן פון אים, דעריבער איז די מזוזה אויף די רעכטע זייט ווייל אזוי ווערט אנגערופן דער וואס גייט אויף דעם גראדן וועג אז ער גייט אויף רעכטס.

אבער די חנוכה ליכט איז אויף די לינקע זייט, א רמז אז אפילו דער וואס גייט נישט אויף דעם גוטן וועג און אין גשמיות איז ער ליידיגער נאנט צו די פארדארבענע גאס, דעסטוועגן השי"ת מיט זיין גרויס רחמנות לייכט צו אים און וועט אים נישט לאזן אויסגליטשן, דעריבער איז דער עיקר מצוה אויף צו פלאמען אונזער הארץ דורך די מורא אין די ליכטיגקייט וואס שיינט צו אונז, ווי עס איז מרומז אז השי"ת ווערט באוויזן דורך א פלאם פייער.

דברי חיים

חנוכה דוד

וואס לערנט אונז די חנוכה ליכט

די מנורה פון בית המקדש ברענט נאך היינט

שטייט אין מדרש [רבה במדבר ט"ו ה'] אז השי"ת האט פאר משה רבינו אז ער זאל זאגן פאר אהרן הכהן, ער זאל נישט מורא האבן אז צוליב דעם וואס זיין שבט האט נישט מקריב צווישן די נשיאים ווען מען האט געענדיגט דאס משכן אז השי"ת וועט נישט אננעמען דעם שבט לוי, זאג אים אז ער איז אנגעגרייט אויף א גרעסערע זאך ווי מקריב זיין קרבנות, ער וועט אנצונדן די ליכט פון די מנורה, קרבנות איז מען נאר מקריב ווען עס איז דא א בית המקדש, אבער די ליכט אין די מנורה צינדט מען אייביג אן.

שטייט אין מדרש [רבה פט"ו י'] אז די מנורה איז אראפ געקומען פון הימל, ווייל משה רבינו האט נישט געוואוסט ווי אזוי מען מאכט דאס. דעריבער פירט אויס דער מדרש אז ווען דאס בית המקדש איז חרב געווארן איז די מנורה באהאלטן געווארן, ווייל א זאך וואס השי"ת אליין האט געמאכט קענען נישט די גוים מטמא זיין.

די גמרא [ערכין י"א:] זאגט, אז ווען דאס בית המקדש איז חרב געווארן איז געווען תשעה באב פארנאכטס און די כהנים האבן דעמאלטס נאך געטאן די עבודה, ביז די פיינד האבן זיך אויף זיי געשטארקט און פארברענט דאס בית המקדש, איז דאך זיכער אז די מנורה האבן די כהנים שוין געהאט אנגעצונדן, דעריבער מוז זיין אז די מנורה איז באהאלטן געווארן ברענענדיג, און דאס ברענט נאך ביז צום היינטיגן טאג בדרך נס ביז משיח צדקינו וועט קומען, דעריבער האט השי"ת צוגעזאגט פאר אהרן הכהן אז דאס צונדן די מנורה וועט בלייבן אויף שטענדיג, ווייל אפילו נאכן חורבן ברענט די מנורה דארט ווי דאס איז באהאלטן.

דברי יואל ח"ז דף רל"א

די גרויסקייט פון שבת חנוכה

די גמרא [שבת כ"ב] זאגט אז די פארשידענע אוילן און קנויטן וועלעכע די חכמים האבן געזאגט אז מען טאר שבת מיט זיי נישט צונדן, אבער חנוכה מעג מען יא מיט זיי צונדן. דאס איז א רמז אויף די פארשטויסענע נשמות וועלעכע האבן שוין גאר אסאך פארדארבן וואס דער שבת אליין האט שוין נישט קיין מעגליכקייט זיי מעלה צו זיין, דעסטוועגן ווען עס קומען צוזאמען די צוויי גרויסע כוחות שבת און חנוכה קען אויך אזא פארשטויסענע נשמה האבן אן עלי'.

דאס איז פשט וואס מיר דערמאנען ביים דאווענען לעושה אורים גדולים, כי לעולם חסדו השי"ת וואס האט באשאפן די גרויסע באלייכטערס, דער שבת וואס איז א ליכטיגקייט ווי מיר זאגן מנוחה ושמחה אור ליהודים, און חנוכה ווען עס ווערט נתעורר די ליכטיגקייט פון דעם אור הגנוז, ווערן זיי אנגערופן אורים גדולים, כי לעולם חסדו, די גרויסע באלייכטערס ווייל אויף אייביג איז זיינע חסדים, ווייל דאס איז א גרויס חסד פאר די גאנצע וועלט אז יעדע נשמה קען צוריק דערהויבן ווערן צו דעם מקור פון זייער אפשטאן אין שבת חנוכה.

תפארת שלמה לחנוכה

אלע עניני חנוכה קומען אונז צו ווארענען אויף עניני מצות.

מען טאר זיך נישט באדינען צו ליכטיגקייט פון נר חנוכה. דאס צייגט אונז אז מיר דארפן אינזין האבן בשעת מיר זענען מקיים א מצוה בלויז לשם שמים, און נישט כדי מקבל צו זיין א שכר דערויף.

מיט דאס ליכטל וואס מיר זענען מוסיף [שמש] מעג מען זיך יא להלכה באדינען. א רמז אויב טוט מען א מצוה מער ווי עס פארלאנגט זיך אויף דעם וועט באקומט מען שכר אויף דער וועלט אויך.

לויט'ן ר"ן וואס האלט אז וואס מען איז מקיים אלץ מידת חסידות דארף מען אויך מקיים זיין נישט כדי מקבל זיין א שכר דערויף אויף דער וועלט. דעריבער איז אויך אלץ מידת חסידות אז מען זאל זיך נישט באדינען מיט דעם שמש.

די ליכט וואס מיר פארמערן יעדן טאג א רמז אויף די טעג וועלכע זענען א דורך, ווי די בית הלל זאגן. זענען א רמז אז דער מענטש זאל מדקדק זיין מיט וואס ער האט פארברענגט זיינע טעג און יארן, אויב זיי לייכטן אין די נר מצוה און מיט די ליכטיגקייט פון די תורה, ווייל אויב נישט, זאל ער תשובה טוהן. ווי די חז"ל זאגן [ויקרא רבה כ"א] אויב מען האט געטאן פעק מיט עבירות, זאל ער דערקעגן מאכן פעק מיט מצות כדי מתקן צו זיין זיינע פארגאנגענע טעג.

עס איז א מצוה צו לייגן די ליכט אונטער צען טפחים. א רמז אז מען זאל טוהן די מצות באהאלטערנערהייט.

די הלכה איז אז מען טאר נישט צונדן די חנוכה ליכט העכער צוואנצוג איילן. א רמז א שטאלצקייט איז פסול. יעדע נאכט דארף מען פארמערן ליכט. א רמז ער זאל זען יעדן טאג צו פארמערן מער און מער מצות, עס זאל אים נישט גענוג זיין מיט וואס ער האט שוין געטאן, נאר זוכן וואס נאך קען איך טוהן א מצוה.

די צייט פון צונדן איז נאך די שקיעה החמה [זון אינטערגאנג]. א רמז מען זאל האלטן פאר די אויגן דעם טאג פון זיין טויט וואס דער זון וועט פאר אים אליין אינטערגיין, אז ער זאל זען צו דערלייכטן זיין ליכטעלע [נשמה] מיט תשובה, ווי די חז"ל זאגן [שבת קנ"ג]. מען זאל היינט תשובה טוהן, ווייל אפשר וועט ער מארגן שטארבן, וועט אויסקומען אז ער וועט לעבן אלע זיינע טעג מיט תשובה. די חז"ל האבן מתקן געווען מען זאל צונדן אכט ליכט, אין אכט טעג. א רמז אויף די געווענליכע יארן פון די מענטשן אויף דער וועלט וואס זענען זיבעצוג, און אויב ער איז זוכה זענען זיי אכציג, זיי צו דערלייכטן מיט מצות.

חדרי בטן להחיד"א פ' מקץ